

**STAREȚUL ILARION
DE LA OPTINA**

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2013

CUPRINS

<i>Cuvântul Înaltpreasfințitului TEOFAN</i>	7
Capitolul I. STRĂMOȘII STAREȚULUI	
Capitolul II.	
Capitolul III.	
Capitolul IV.	

Capitolul VI

DESPRE SĂNĂTATEA STAREȚULUI ȘI ULTIMA SA BOALĂ

Sănătatea starețului a fost slabă încă din copilărie; în plus, în anii tinereții și ai adolescenței s-a întâmplat să se lovească și să-și epuizeze puterile prin osteneli peste măsură, lucru care s-a răsfrânt asupra stării sale de sănătate.

Pe când viețuia în schit, părintele Ilarion, din cauza ruinei puternice a sănătății, lua de două ori pe săptămână un medicament atât de puternic, încât bolnavul ajungea la extenuare. După ce a terminat tratamentul, s-a mai întremat și starea sănătății i s-a îmbunătățit.

În octombrie 1848, starețul Macarie a lipsit un timp din schit pentru a-și vizita fiii duhovnicești. Părintele Ilarion a rămas aici și, simțindu-se slăbit, a reînnoit vechiul tratament, după care, puternic extenuat, a căzut la pat. Deodată s-a primit la Optina știrea că, pe data de 13 octombrie, la 18 verste de orașul Dimitrovsk, gubernia Orlov, trăsura părintelui Macarie s-a răsturnat într-un șanț, iar starețul și-a luxat umărul drept, dar este posibil să-și fi fracturat și mâna, iar acum se află la arhondaricul mănăstirii de maici de la Sevsk⁶⁹. S-a luat hotărârea să fie trimis la stareț un priceput doctor osteolog care trăia în vecinătatea moșiei K. Dar cine să meargă la acest doctor? Părintele Ilarion zăcea bolnav, unul era ocupat, altul n-avea timp, al treilea a refuzat. Văzând aceasta, părintele Ilarion a uitat de propria

⁶⁹ Vezi scrisorile părintelui Macarie adresate monahiilor, partea I, scrisoarea 290, pag. 443.

boală și s-a grăbit să plece la doctorul osteolog de la Sevsk. A plecat cu căruța poștei, pe drumurile desfundate de intemperiiile toamnei, parcurgând astfel aproape 300 de verste. Luxația părintelui Macarie s-a dovedit nepericuloasă, dar această călătorie s-a răsfrânt asupra sănătății starețului Ilarion, care, pe lângă crizele de dinainte a început să simtă o durere în partea stângă și o tumefacție în partea inimii, iar la oboseală avea înțepături la inimă și bătăi neregulate.

Începând cu sfârșitul anului 1851, părintele Ilarion s-a folosit de sfaturile doctorului K.K.P. de la Moscova, prin intermediul Nataliei Petrovna Kireevskaia. În anul 1865, starețul a fost consultat de profesorul V. de la Moscova, specialist în boli de piept, însă nu a simțit vreo ameliorare a bolii nici de la unul, nici de la altul. Principalele mijloace de tratament pe care le folosea în anii 1850-1860 au rămas aceleași, iar primăvara și vara folosea zer. Fiind încă ucenicul de chilie al părintelui Macarie, iar apoi devenind conducătorul Schitului, părintele Ilarion termina pe la ora patru pravila de dimineață, lua în mâini o toporișcă, iar în buzunar o sticlă cu zer și se ducea în pădurea care înconjura schitul unde petrecea două ore, de la patru la șase. Aici curăța teii tineri și alte lăstărișuri folosind zer între timp, iar pe la orele șase se întorcea să citească ceasurile și să facă alte lucruri obișnuite. Starea sănătății sale se înrăutățea tot mai mult, așa încât, în anul 1870 se poate spune că starețul nu mai era deloc sănătos, nici chiar pentru perioade scurte. Cu toate acestea, era prezent la toate slujbele care se săvârșeau în schit, adeseori slujea și el și în același timp avea grijă și de gospodăria schitului, își îndeplinea îndatoririle de duhovnic și se ocupa și de imensa lui corespondență. Studiind cu sârguință, încă înainte de intrarea în mănăstire, scrierile Sfinților Părinți, nu doar cu mintea, ci străduindu-se să îndeplinească și în faptă sfaturile lor, părintele Ilarion îi avea pe aceștia pururea înaintea sa.

„Monahul este cel care întotdeauna supune firea⁷⁰. Frate, orice tihnă trupească este ticăloșie la Dumnezeu, căci Însuși Domnul a zis: «Îngustă este calea ce duce la viață»⁷¹ și «Mai înainte de toate să disprețuiești odihna»⁷². «Răbdarea osteneților de bunăvoie și a ispitelor celor fără de voie este sânguință pentru suflet»⁷³».

Astfel, starețul, printr-o îndelungată obișnuință, se forța pe sine în fiecare clipă la tot felul de nevoițe trupești și morale și disprețuia voința proprie și odihna. A continuat să se constrângă pe sine la osteneli chiar și atunci când doctorii au constatat un cumul de câteva boli, fiecare fiind în sine foarte serioasă și aproape nevindecabilă.

În miercurea, joia și vinerea din prima săptămână a Postului Mare din anul 1872, starețul prin obligația sa de duhovnic a spovedit aproape 188 de oameni, ieșind în aceste zile de la utrenie doar după cântarea a noua a canonului, ca să spovedească și mireni până la venirea fraților. Sâmbătă, 4 martie 1872, frații s-au împărțășit cu Sfintele Taine. Starețul a slujit Sfânta Liturghie. Aceasta a fost ultima slujbă la care a slujit. Întorcându-se la chilie, a spus cu un zâmbet liniștit, așezându-se pe pat: „Niciodată nu m-am obosit așa. Cred că mi-a venit sfârșitul”.

Duminică, 5 martie, starețul s-a așezat în pat, fără să se mai ridice vreodată. Pe data de 9 martie, la dorința sa, a primit schima cu păstrarea numelui „Ilarion”.

Pe data de 13 aprilie, stând în pat, i s-a săvârșit Taina Sfântului Maslu. Epuizarea și respirația grea s-au amplificat, astfel încât pe 13 și 14 martie, egumena Paulina, aflând de starea gravă a starețului, a venit împreună cu două surori ca să aibă timp să-și ia rămas bun de la dânsul. Pentru a

⁷⁰ Avva Dorotei cuvântul II, pp. 48-49.

⁷¹ Varsanufie cel Mare, răspunsul 132.

⁷² Isaac Sirul, cuvântul 51, p. 255.

⁷³ Avva Talasie, cuvântul 16, p. 3.

se evita tulburările și șocurile sufletești care la slăbiciunea starețului puteau fi periculoase, nu li s-a permis să intre la el și s-au întors la mănăstirea lor.

Doctorii se temeau de o paralizie a inimii; dar într-o zi când starea părintelui era deosebit de rea, în a treia săptămână a Postului Mare, acesta a spus: „Nu cred în vise, dar cred că de această dată rămân în viață. Am visat că în jur era o furtună puternică; s-au dezlănțuit niște tunete neobișnuite, dar m-au ocolit și am rămas în viață”. Prezicerea starețului, după cum știm, s-a adevărat în realitate. După aceasta a mai trăit încă un an și șase luni. Doctorii s-au întrunit de câteva ori în consilii: Baziliov din Belev, Bașkanski din Suhinici, medicul militar Lukin din Belev și doctorul de la Optina, părintele Nifon. Fiii duhovnicești ai părintelui au încercat să invite și alți doctori, dar aceste încercări s-au făcut fără îngăduința anticipată a starețului, deoarece aceștia se temeau să-i propună acest lucru, mizând pe refuzul său.

Pentru a evita și în viitor asemenea lucruri, a îngăduit la propunerea unora dintre ei să invite un doctor priceput de la Petersburg, medicul și inspectorul regiunii militare, H.B. Ritter. Acesta a venit la stareț și a petrecut aici la Optina șase zile (din 21 până pe 27 mai). El și-a exprimat părerea că, deși, în esența ei, boala starețului este nevindecabilă, totuși nu a negat posibilitatea ca în condiții prielnice, bolnavul să mai trăiască un an, doi și chiar mai mult. Acum știm că starețul, după prima venire a lui Ritter, a mai trăit un an și patru luni.

Atitudinea starețului față de doctori și tratamente

Fără să respingă tratamentul, părintele Ilarion, pe parcursul bolii sale, își amitea deseori expresiile Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți în sensul acesta: „Cinstește pe doctor cu cinstea ce i se cuvine, că și pe el l-a făcut Domnul. Că de la Cel Preaînalt este leacul și de la rege va lua dar. Știința doctorului va înălța capul lui și înaintea celor mari va fi minunat. Domnul a zidit din pământ leacurile și omul înțelept

nu se va scârbi de ele” (Înț. Sir. 38, 1-4). Nichifor Teotok, în tâlcuirea sa la Evangheliile din duminici⁷⁴ spune: „Fiind bolnav să-ți pui toată nădejdea în Dumnezeu că te va vindeca și roagă-L cu toată evlavia și smerenia. Cheamă și doctorul, păstrează dieta, ia medicamentele, nu refuza tratamentul. Dumnezeu este și doctorul bolii tale și dătătorul sănătății tale; dar numai atunci îți va da și sănătatea și viață, când nu vei refuza cele de folos spre vindecare. Așa a făcut regele Iezechia. A nădăjduit că va primi vindecare de la Dumnezeu în boala sa aducătoare de moarte și a cerut de la El, cu lacrimi fierbinți și îmbeșugate, atât viață cât și sănătate, dar nu a refuzat să radă smochine și să pună pe rana sa plasturi făcuți din ele, la sfatul lui Proorocului Isaia care i-a spus: «Ia smochine și le rade și pune un plasture pe rană și vei fi sănătos» (Is. 38, 21). Vezi cum Dumnezeu într-o dreptate Sa vrea ca noi, fiind în boală, să nu disprețuim cele făcute de Dânsul pentru vindecarea noastră”.

Vorbind despre presupusa venire a doctorului Ritter, starețul a spus: „Cel ce păcătuiește împotriva Ziditorului său să cadă în mâinile doctorului” (Înț. Sir. 38, 15), adică el se supune tratamentelor doctorilor ca pedeapsă pentru păcatele sale, deoarece bolile sunt urmările păcatului. Acest gând care l-a călăuzit pe stareț s-a reflectat tot timpul în atitudinea sa față de doctori, în grijile sale pentru îndeplinirea exactă a prescripțiilor date.

Din „Scrisorile Sfântului Ioan Gură de Aur adresate Olimpiadei”⁷⁵: „La Cezareea m-am simțit mult mai bine și mai ușor pentru că aici se foloseau pentru mine medicamentele și sfaturile celor mai renumiți medici, care nu mă tratau doar cu medicamente, ci cu multă compătimire și dragoste față de mine. Unul dintre ei mi-a propus să fie chiar însoțitorul

⁷⁴ *Tâlcuirea la Evanghelia după Marcu în săptămâna a doua a Postului Mare*, 1847, cap. 2, p. 396.

⁷⁵ Sankt-Petersburg, 1853.